

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع تحقیق:

علت مهاجرت کارکنان از خوزستان

استاد مربوطه:

جناب آقای دکتر مکوندی

گردآورنده: ندا دراجی

تعریف مهاجرت:

مهاجرت شکلی از تحرک جغرافیایی یا مکانی جمعیت است که بین ۲ واحد جغرافیایی انجام می گیرد.

به نظر برخی، مهاجرت نوعی انتخاب است که از طرف مهاجر انجام می گیرد. در اغلب موارد می توان مهاجرت را نوعی انتخاب از طرف مهاجر اصلی دانست. پی یر لروی در کتاب استعمار مهاجرت را یکی اقدام «اجتماعی- اقتصادی» مطابق با خطرات و نیازهای طبیعی انسان می داند.

مهاجرت:

پذیرش موقت یا دائم یک کشور، یک اقلیم یا یک ناحیه به شمار می رود که مختص به انسان هم نیست رولان پرسیا جمعیت شناس فرانسوی مهاجرت را حرکات افراد یا گروهها می داند که تغییر دائمی یا طولانی محل اقامت معمولی فرد را به دنبال دارد.

ملاک‌های دسته بندی مهاجرت‌ها:

علاوه بر تفکیک مهاجرت‌ها به دو نوع مشخص مهاجرت‌های داخلی و مهاجرت‌های خارجی، مهاجرت‌ها را بسته به عوامل متمایز کننده زیر می‌توان به اشکال و انواع مختلف تقسیم کرد:

زمان:

با ملاک عمل قرار دادن عامل زمان به عنوان مشخص کننده انواع مهاجرت‌ها می‌توان مهاجرت‌ها را به دو دسته عمده تقسیم کرد:

۱- **مهاجرت‌های قطعی:** مهاجران در آن قصد یا امکان بازگشت به محل قبلی خود را ندارند در این قصد و عدم امکان ممکن است.

مهاجر خود تصمیم گیرنده باشد یا عوامل دیگری چون تخریب محل سکونت قبلی بر اثر ایجاد سد، پیشروی آب دریا، فوران آتشفشان و.... امکان بازگشت را از وی سبب کرده باشد.

ب) مهاجرت به قصد بازگشت: در بسیاری از مهاجرت‌ها نوعی قصد بازگشت به محل قبلی وجود دارد. مانند مهاجرت‌های فصلی

خواست و اراده (ماهیت مهاجرت‌ها)

الف) مهاجرت‌های ارادی و خود خواسته: به دنبال خواست و تصمیم مهاجر انجام می‌گیرد از این رو مهاجرتی خود خواسته است هر چند ممکن است مسائل دیگری در شکل‌گیری این خواست و اراده دخیل باشد و به طور غیر مستقیم فرد را در مسیر مهاجرت قرار دهد.

مهاجرت‌های اجباری: به مهاجرت‌هایی گفته می‌شود که در آن اراده مهاجر تاثیری در انجام یا عدم انجام مهاجرت‌ها ندارد نظیر انتقال بردگان از سرزمینی به سرزمین دیگر یا انتقال افرادی از یک کشور به کشور دیگر به دلیل قراردادهای بین‌المللی یا پیامدهای جنگی.

شکل مهاجرت‌ها

الف) مهاجرت‌های فردی: به جابه‌جایی‌های افراد چه به صورت انفرادی و چه به صورت خانواری یا تعدادی از اعضای خانوارها با هم گفته می‌شود.

ب) مهاجرت‌های توده‌ای: انبوهی از انسان‌ها را شامل می‌شود و اغلب جنبه استعماری دارد مثال مهاجرت چینی‌ها به منچوری مهاجرت روش‌ها به سیبری و آسیای مرکزی

مهاجرت‌های استانی (۱۳۸۵-۱۳۷۵)

مبدأ مهاجرت: در این بررسی محل اقامت قبلی مهاجران وارد شده به هر شهر یا آبادی مبدأ مهاجرت به شمار آمده است.

مقصد مهاجرت: منظور، شهر یا آبادی است که مهاجران به آن شهر یا آبادی وارد شده و در همان جا سر شماری شده‌اند.

خالص مهاجرت: در هر شهر یا آبادی تفاوت بین مهاجران وارد شده و مهاجران خارج شده به سوان خالص مهاجرت تعریف می‌شود چنانچه در یک شهر یا آبادی تعداد مهاجران خارج شده بیش از مهاجران وارد شده است خالص مهاجرت با علامت نشان داده می‌شود.

ب) مهاجرت‌های توده ای: انبوهی از انسان ها را شامل می‌شود و اغلب جنبه استعماری دارد مثال مهاجرت چینی‌ها به منچوری مهاجرت روش‌ها به سبیری و آسیای مرکزی مهاجرت های استانی (۱۳۸۵-۱۳۷۵)

مبدا مهاجرت: در این بررسی محل اقامت قبلی مهاجران وارد شده به هر شهر یا آبادی مبدا مهاجرت به شمار آمده است.

مهد مهاجرت: منظور، شهر یا آبادی است که مهاجران به آن شهر یا آبادی وارد شده و در همان جا سر شماری شده اند.

خالص مهاجرت: در هر شهر یا آبادی تفاوت بین مهاجران وارد شده و مهاجران خارج شده به عنوان خالص مهاجرت تعریف می‌شود چنانچه در یک شهر یا آبادی تعداد مهاجران خارج شده بیش از مهاجران وارد شده است خالص مهاجرت با علامت نشان داده می‌شود.

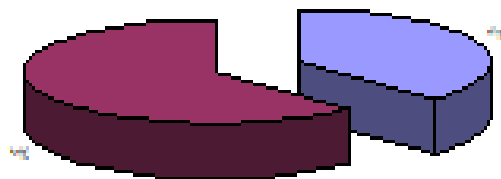
مهاجرت (۱۳۸۵-۱۳۷۵)

بررسی روند مهاجرت طی سه دوره ۱۳۵۵-۶۵، ۱۳۶۵-۷۵ و ۱۳۷۵-۸۵ نشان می‌دهد که حجم مهاجرت در دوره ۱۳۷۵-۸۵ نسبت به دوره ۱۳۵۵-۶۵ دو برابر شده و نسبت تعداد مهاجران به جمعیت از 14% درصد در دوره ۱۳۵۵-۶۵ به ۱۹ درصد در دوره ۱۳۷۵-۸۵ افزایش یافته است.

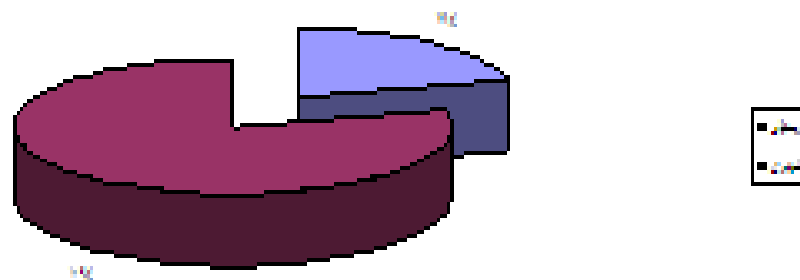
از این تعداد محل اقامت قبلی ۱۱۷۸۳۷۷۲ نفر (۹۷ %) داخل کشور و ۲۶۰۴۹۵ نفر (۲/۱۴ %) خارج از کشور بوده است و ۱۰۳۸۸۱ نفر (۸۶ %) نیز محل اقامت قبلی خود را اظهار نکرده اند.

در مجموع ۱۱۷۸۳۷۷۲ نفر که طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ محل اقامت خود را در داخل کشور تغییر داده‌اند، ۴۷۷۴۰۴۱ نفر (۴۰/۵۱ %) در بین استان‌های کشور و ۷۰۰۹۷۳۱ نفر (۵۹/۴۹ %) در داخل استان‌های محل زندگی خود جابجا شده و محل سکونت جدید انتخاب کرده اند.

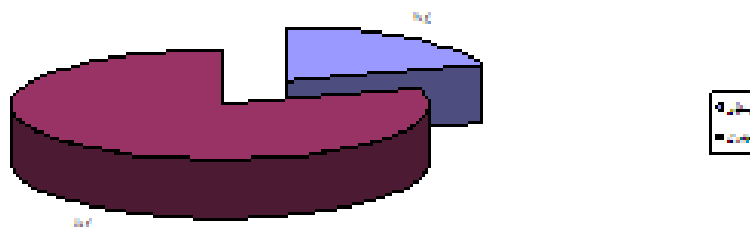
نمودار ۱- توزیع نسبی مهاجران جابجا شده در داخل شهرستان محل سرشماری طی سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ بر حسب محل اقامت فعلی

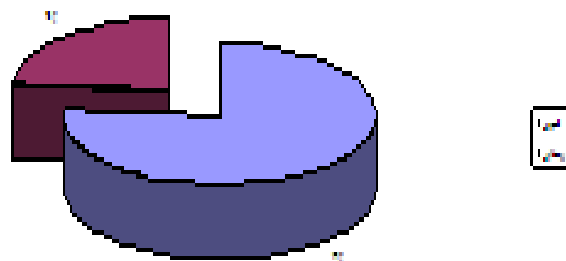
نمودار ۲- توزیع نسبی مهاجران وارد شده از شهرستان‌های دیگر محل سرشماری طی سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ بر حسب محل اقامت فعلی

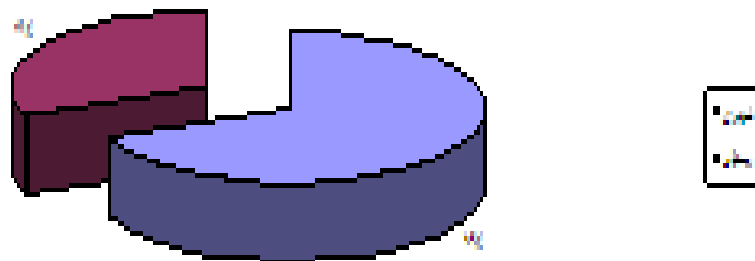
نمودار ۳- توزیع نسبی مهاجران وارد شده از شهرستان‌های سایر استان‌ها طی سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ بر حسب محل اقامت فعلی

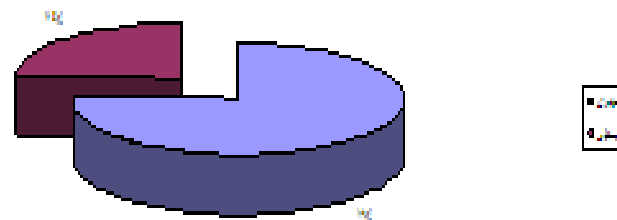
نمودار ۴- توزیع نسبی مهاجران وارد شده طی سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ با منشأ شهری بر حسب محل اقامت فعلی

نمودار ۵- توزیع نسبی مهاجران وارد شده طی سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ با منشأ روستایی بر حسب محل اقامت فعلی

نمودار ۶- توزیع نسبی مهاجران وارد شده طی سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ با منشأ خارج از کشور بر حسب محل اقامت فعلی

مهاجرت داخل استانی:

در فاصله سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ مجموعاً ۷۰۰۹۷۳۳ نفر در داخل استان محل اقامت خود جابه جا شده اند، که این تعداد ۵۷/۷ درصد مهاجران طی ده سال مزبور را تشکیل می‌دهد.

بررسی مهاجران جابه جا شده داخل استان ها بر حسب محل اقامت قبلی نشان می دهد

۳۸۹۸۰۴۲ نفر (۵۵/۶۳ %) در شهرستان محل سرشماری، محل سکونت خود را تغییر داده اند و محل اقامت قبلی ۳۱۱۱۶۹ (۴۴/۳۷%) دیگر شهرستان های استانی کل سرشماری بوده است. از مجموع مهاجران جابه جا شده در داخل استان محل سرشماری، ۴۱۸۸۶۰۲ نفر (۵۹/۷۵ %) محل اقامت قبلی خود را شهر و بقیه ۲۸۲۱۱۳۱ نفر (۴۰/۲۵%) روستا اعلام داشته اند.

مهاجران خارج شده و وارد شده به خوزستان طی سال های ۱۳۵۵-۱۳۸۵

نسبت مهاجران وارد شده به مهاجران خارج شده	نسبت خالص مهاجرت به جمعیت استان	خالص مهاجرت	مهاجران خارج شده		مهاجران وارد شده		دهه مورد نظر
			درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۳۳/۲۳	-۱۰	-۲۶۷۶۴	۶۴/۱۸	۳۴۹۰۹۸	۳۵/۴	۸۱۴۵۴	۱۳۵۵-۶۵
۱۲۸/۲۷	۱/۶۴	۶۱۳۴۹	۷/۳۸	۲۱۶۹۸۷	۹/۴۷	۲۷۸۳۳۶	۱۳۶۵-۷۵
۶۱/۱۷	-۲/۵۳	-۱۰۸۲۱۲	۵/۸۴	۲۷۸۶۶۲	۳/۵۷	۱۷۰۴۵۰	۱۳۷۵-۸۵

مهاجرت درون و برون استانی ۱۳۹۰

خالص مهاجرت:

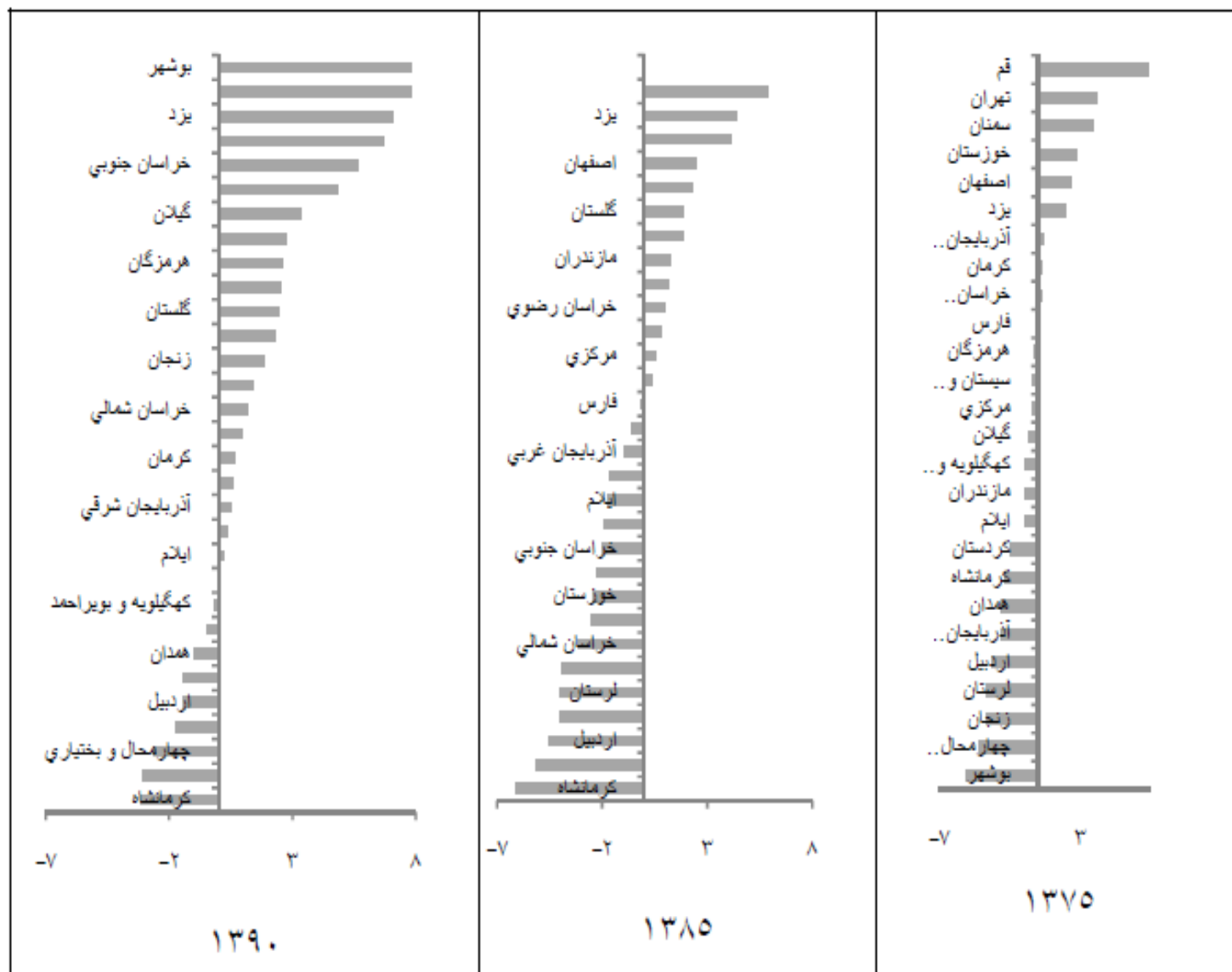
بررسی خالص مهاجرت نشان می‌دهد که از نظر کمی مهاجر پذیرترین استان ها عبارتند از البرز- تهران- اصفهان و گیلان به ترتیب با ۱۱۷، ۸۶ و ۴۲ هزار نفر و استان های خوزستان، کرمانشاه و لرستان با خالص مهاجرت ۳۳-، ۳۰-، ۲۷- هزار نفر مهاجر فرست ترین استان های کشور بوده اند.

۷- نمودارهای میزان خالص مهاجرت

بررسی نمودارهای سالانه مربوط به میزان خالص مهاجرت طی سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که توزیع مهاجرت بین استان‌ها به صورت قابل توجهی طی ۳۰ سال گذشته تغییر کرده است و در سال ۱۳۷۵ بخش عمده‌ای از مهاجرت‌ها به تعداد معدودی از استان‌ها نظیر قم، تهران، خوزستان و اصفهان و یزد انجام شده است. اما در سال ۱۳۸۵ توزیع نسبی مهاجرت متعادل‌تری را شاهد بوده ایم و در این بین استان‌هایی مثل گلستان بوشهر، سمنان، مازندران، گیلان، خراسان رضوی و هرمزگان به خیل استان‌های مهاجرپذیر در می‌آیند. در سال ۱۳۹۰ نیز این روند ادامه یافته به طوری که علاوه بر استان‌های یاد شده استان‌های دیگری نظیر زنجان، خراسان جنوبی، گلستان، زنجان، خراسان شمالی، کرمان، و فارس نیز بعنوان استان‌های مهاجرپذیر قلمداد می‌شوند.

از طرف دیگر کاهش انحراف معیار و دامنه و افزایش میانگین میزان خالص مهاجرت به ترتیب از ۲۸/۷، ۱۲۸/۷ و ۳/۸- در سال ۱۳۷۵ به ۱۵/۳، ۵۴/۷ و ۷/۸ در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که توزیع مهاجرت در کشور در حال بهبودی و تعادل نسبی بهتری است.

بعد از اصلاحات ارضی و تقسیم زمین‌های کشاورزی بین کشاورزان صاحب نسق حدود ۵۵ درصد از کشاورزان یا فاقد زمین گشته یا صاحب زمینی با مساحت اندک شدند.

بالا بودن باروری در خانواده های روستا سبب افزایش جمعیت مناطق روستایی نسبت به درآمد آن گشته است. از این روی، اضافه جمعیت به علت نبود زمینه‌های اشتغال و کسب درآمد، روستا را رها کرده و به سوی شهرها روانه گشته‌اند.

زمینه های اساسی مهاجرت در ایران

از آنجا که مقوله مهاجرت به طور زنجیره ای از روستا آغاز شده و سپس در شهر نیز مشکل آفرین می گردد، لذا زمینه های مهاجرت را در هر دو مکان مورد بررسی قرار می دهیم.

۱- روستاها

در کتاب «مهاجرت و شهرنشینی در ایران» زمینه های اساسی مهاجرت روستایی در ایران را به شهر زیر شرح زیر عنوان کرده است:

الف: الگوی مالکیت ارضی و پدیده مهاجرت

بعد از اصلاحات ارضی و تقسیم زمین های کشاورزی بین کشاورزان صاحب نسق حدود ۵۰ درصد از کشاورزان یا فاقد زمین گشته یا صاحب زمینی با مساحت اندک شدند بالا بودن باربری در خانواده های روستایی سبب افزایش جمعیت مناطق روستایی نسبت به درآمد آن گشته است از این رو، اضافه جمعیت به علت نبود زمین های اشتغال و کسب درآمد، روستا را رها کرده و به سوی شهرها روانه گشته اند.

ب) توزیع درآمد و پدیده مهاجرت

هر چند درآمدهای زراعی کشاورزان در سالهای بعد از انقلاب افزایش یافته، اما از این افزایش درآمد تنها بخشی از کشاورزان (مانند صیفی کاران، باغ داران و جالیزکاران) منتفع شدند و سایر کشاورزان که محصولات استراتژیک و اساسی تولید می‌کنند. به دلیل نرخ گذاری و نظارت دولت سودی عایدشان نگشته است.

ج) توزیع اعتبارات کشاورزی

به رغم بهتر شدن توزیع اعتبارات کشاورزی و حجم آن نسبت به سال‌های پیش از انقلاب، بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که نه تنها مجموع اعتبارات کشاورزی بانک‌های کشور از حدود یک پنجم اعتبارات مورد نیاز روستاییان کم سرمایه و کم بضاعت تجاوز نمی‌کند بلکه چنین فاصله‌ای بین میزان واقعی نیاز روستاییان و میزان اعتبار پرداختی، عامل اساسی سلطه و نفوذ میدان داران بزرگ، واسطه‌ها، سلف خرها و همچنین کنترل آنها بر بازار محصولات کشاورزی گردیده است.

وضعیت به گونه ای گشته که کشاورزان نمی‌توانند شرایط زندگی مشقت بار را تحمل نموده و چاره‌ای روان شدن به شهرها و جذب شدن به فعالیت های ساده ساختمانی و خدمات خرده پا و پیش پا افتاده شهری ندارند.

(د) ابعاد آبادی ها و کمبودهای تاسیساتی و تسهیلاتی

۲-شهرها

به نظر می‌رسد دو عامل اساسی در مهاجرت به شهرها دخیل هستند و عوامل جزئی دیگر نیز متاثر از این دو عامل اساسی است و این دو عامل عبارتند از:

(الف) مهاجرپذیری شهرها

(ب) نابرابری منطقه‌ای (تمرکز فعالیت های اقتصادی- اجتماعی در مناطق خاص

مهاجرت خارجی در بررسی عوامل موثر در مهاجرت نخبگان علمی از ایران، چهار دسته: از عوامل را به عنوان عوامل اصلی بر می‌شمارند.

(الف) عوامل مرتبط با حوزه مبدا مهاجرت

(ب) عوامل مرتبط با حوزه مقصد مهاجرت

(ج) عوامل باز دارنده

(د) عوامل شخصی و عاطفی

عوامل مرتبط با حوزه مبدا مهاجرت بیشتر عوامل رانشی یا دافعه است. در حالی که عوامل مرتبط با حوزه مقصد مهاجرت بیشتر عوامل کششی یا جاذب است.

عوامل موثر در فرایند مهاجرت بین استانی در ایران

بر اساس داده های آماری و اطلاعات مقطعی سال ۷۵ به چاپ رسید، متغیرهایی که بر روند مهاجرت (ورود و خروج) در استان ها موثر است، مورد توجه قرار گرفتند. این متغیرها عبارتند از: میزان مهاجرت، درجه باسوادی عمومی، با سوادی در مناطق شهری و روستایی، نرخ بیکاری، درصد مکانیزه شدن و صنعتی شدن، درصد برخورداری از امکانات و تسهیلات رفاهی و نیز درصد مناطق زیر کشت، آبی و دیمی

علل خروج نیروی کار از خوزستان:

یک بررسی آماری- توصیفی که به وسیله موسسه پژوهشی و مطالعاتی خوزستان در سال ۱۳۸۱ انجام گرفته است، نشان می‌دهد که طی سال‌های ۷۸ و ۷۹ و ۸۰ در بخش آموزش و پرورش نیروهایی که از استان مهاجرت نموده اند، دو برابر نیروهایی بوده اند که به استان وارد شده اند این موضوع نیز در مورد اساتید دانشگاه شهید چمران و علوم پزشکی اهواز نیز به همان شدتی که در آموزش و پرورش استان وجود داشته است، قابل مشاهده است.

در این بررسی مشخص گردید که نزدیک به ۸۰ درصد پاسخگویان تمایل به مهاجرت داشته اند. متغیرهای مستقل عمده مورد بررسی در این پژوهش، سطح انتظارات افراد از زندگی، انگیزه پیشرفت، میزان رضایت از امکانات و تسهیلات (رفاهی، فرهنگی و آموزشی) شهری، شرایط شغلی، تراکم جمعیت، تعارضات فرهنگی، میزان رواج فرهنگ شهری، میزان رواج ارزش‌ها و هنجارهای مربوط به مهاجرت، توزیع ناعادلانه و تبعیض آمیز امکانات رفاه دولتی بین کارکنان دولت، وضعیت هزینه زندگی در شهر اهواز- محل زادگاه پاسخگویان- و... بوده اند. همچنین متغیرهای زمینه‌ای نظیر: سن، سابقه خدمت، میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، شغل همسر، تحصیلات همسر پاسخگویان نیز مورد بحث قرار گرفته اند. محقق به طور کلی نتیجه گیری می‌کند که متغیرهای مورد بررسی عوامل مهاجرت را باید در شرایط حاکم بر توسعه نیافتگی استان خوزستان و به تبع آن روستاها و شهرهای مختلف آن، شکاف موجود توسعه نیافتگی منطقه ای از یک سو و بیت خاص شهر اهواز به عنوان پذیرای دو جریان مهاجر پذیری و مهاجر فرستی از سوی دیگر جستجو نمود.

بر اساس آماری که معاونت آبخیز داری و زرات جهاد کشاورزی ارائه نموده، حدود ۸۵ درصد از وسعت استان دارای اقلیم فراه خشک، خشک و نیمه خشک می باشد. از ویژگیهای مناطق خشک، بالا بودن درجه حرارت، بالا بودن میزان تبخیر سطحی، پایین بودن میزان نزولات جوی و شوری خاک است. به دلیل کمی بارندگی، پوشش گیاهی در این مناطق، فقیر و پراکنده می باشد. در استان خوزستان، نزدیک به ۷ ماه از سال (از نیمه فروردین تا نیمه آبان) متوسط درجه حرارت هوا، ۳۰ درجه سانتیگراد یا بیشتر است و حداکثر آن در فصل تابستان به بالای ۵۰ درجه سانتیگراد میرسد. افزایش دما و رطوبت هوا که اصطلاحاً شرحی گفته میشود، سبب گرمای آزار دهنده می شود. این پدیده باعث اختلال در تعرق، فشار زیاد به دستگاه تنفسی، گرما زدگی و تاثیر منفی شدید روی اعصاب و روان افراد می گردد.

گرمای زیاد و شرجی، همچنین سبب افزایش نیاز به وسایل خنک کننده، افزایش مصرف برق و افزایش هزینه‌های زندگی از یک طرف و کاهش بازدهی کارکنان در محل کار از طرف دیگر میشود، وضعیت آب و هوایی استان یکی از مهمترین علل مهاجرت نخبگان (نیروی کار متخصص و سرمایه داران) از استان خوزستان به استانهایی که وضعیت جوی مساعدتری دارند، می‌باشد.

رئیس شورای برنامه ریزی خوزستان کارکنان دولت را در استان و با احتساب مجموعه نفت ۱۶۲ هزار نفر اعلام کرد و گفت: ۵۸ سازمان دولتی در استان مشترک با سایر کشور وجود دارد و باید آمار کارکنان شاغل در این بخش‌ها به صورت مشابه با سایر استان‌ها مقایسه شود.

وی افزود: در این ۵۸ دستگاه اجرایی ۲۶ هزار پست سازمانی تعریف شده و ۹ هزار و ۲۰۰ پست سازمانی خالی است به عبارتی ۱۰ هزار پست سازمانی بدون تصدی در استان دارد که تعداد پروژه‌های فعال و میزان اعتبارات نشان می‌دهد فشار مضاعفی به کارکنان دولت در این استان وارد می‌شود.

وی تصریح کرد: در خوزستان به دلیل مهاجرت نیروی انسانی و عدم تخصیص نیرو مشکل شدید کمبود نیروی انسانی وجود دارد که این امر می‌تواند بر کیفیت نظارت بر امور، کیفیت ارائه خدمات، کیفیت استفاده از منابع تاثیر گذار باشد و بخشی از عدم اجرای به موقع امور نیز ناشی از این مسئله است.

در لایحه خدمات کشوری تفاوت های بین پرداخت حقوق در استان های برخوردار و غیر برخوردار یا دارای شرایط آب و هوایی ناچیز است به همین دلیل ضریب ماندگاری نیروی انسانی کاهش می‌یابد.

استاندار خوزستان با اشاره به گرمای بیش از ۵۰ درجه در چهار ماه از سال در خوزستان افزود: این مسئله مزید بر علت شده و انگیزه ماندن کارمندان را در استان کم می‌کند.

وی ادامه داد: حجم بالای کار و نیروی انسانی محدود، به کیفیت اجرای امور آسیب وارد داد و فقط ایثار گری نیروها و کارمندان استان است که سبب شده کارها بر زمین نماند.

مقام سوم کشوری خوزستان در مهاجرت به خارج از استان

آخرین آمارهای سازمان ثبت احوال نشان می‌دهد که بیش از یک میلیون و ۴۴۰ هزار مورد مهاجرت بین، داخل و خارج استانی انجام شده که در این میان استانهای تهران، البرز و اصفهان مهاجر پذیر ترین استانها بوده‌اند و همچنین استانهای تهران، البرز و خوزستان بیشترین مهاجران خروجی را به خود اختصاص داده‌اند.

تعداد افرادی که تا پایان سال ۹۲ در استان تهران جابجا شده اند ۲۹۷ هزار و ۳۴۹ مورد بوده که در سامانه ثبت احوال به ثبت رسیده است و بعد از استان تهران، استان خراسان رضوی نیز با ۱۱۱ هزار و ۶۸۵ مورد و استان خوزستان با ۹۳ هزار و ۵۵۱ مورد جابجایی در داخل استان بیشترین تغییر نشانی را داشته‌اند.

راهکارهای کاهش مهاجرت از خوزستان

۱- ارزیابی دقیق و علمی مبتنی بر واقعیات از مشکلات زیست محیطی بدون هرگونه مصلحت نگری و طرح در کمیته ویژه‌ای به ریاست استانداری خوزستان با حضور کلیه دستگاههای مسئول در استان از قبیل دانشگاه شهید چمران سازمان محیط زیست و....

۲- تعیین راهکارهای کاهش آلودگی زیست محیطی در قالب تدوین یک برنامه مشتمل بر دو بخش کوتاه مدت و بلند مدت

۳- تسریع شرکت گاز استان در گاز رسانی به شهرهای از استان که هم چنان بعضا دارای سیستم گاز سنتی و فرسوده همراه با نشست وسیع گاز از شبکه غیر استاندارد است که در آلودگی هوا نقش موثر دارد.

۴- توسعه فرهنگ نظری و علمی فضای سبز

۵- ایجاد تصفیه خانه‌های فاضلاب در شهرهای واقع در حوزه رودخانه‌های استان با هدف رفع آلودگی‌های زیست محیطی و کاهش فاضلاب سرریز به رودخانه‌های جاری استان

۶- طراحی برنامه جامع توسعه فضای سبز و مالچ پاشی در بیابان‌ها و شن زارهای استان

۷- متمرکز شدن هرگونه سیاست گذاری در زمینه پدیده مهاجرت به استان تهران، بر عامل صحبت درآمدها

۸- محدود کردن تقاضای دولت برای کالاهای خدمات غیر سرمایه ای (مخارج جاری واقعی دولت) در استان تهران نسبت به خوزستان

۹- متوقف شدن یا کمتر شدن رشد تهران نسبت به خوزستان

۱۰- جلوگیری از استخدام‌های جدید در تهران

۱۱- انتقال تدریجی تقاضای موجود دولت در تهران برای کالاها و خدمات غیر سرمایه‌ای به

التشخيص في الفحص السريري

